

С. В. Козловський,

д. е. н., професор,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0707-4996>

А. А. Ельхаддад,

студент, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7993-0461>

С. О. Горун,

аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0850-509X>

Л. О. Мамашвілі,

аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0693-6076>

Д. Ю. Ноздрін,

аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4764-1320>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.5.60

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ НА ЇЇ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

S. Kozlovskiy,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University

A. Elkhaddad,

Student, Vasyl' Stus Donetsk National University

S. Horun,

Postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University

L. Mamashvili,

Postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University

D. Nozdrin,

Postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University

THE INFLUENCE OF THE DEMOGRAPHIC SITUATION IN UKRAINE ON ITS SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Стаття присвячена аналізу сучасної демографічної кризи в Україні, яка має глибокий вплив на економічний розвиток та соціальну стабільність держави. Розглянуто основні чинники скорочення населення, включаючи низький рівень народжуваності, високу смертність, масову еміграцію та внутрішнє переміщення через воєнні дії. Детально описано вплив війни, що розпочалася у 2022 році, на демографічні та економічні показники, такі як дефіцит молоді робочої сили, збільшення фінансового навантаження на пенсійну систему та зниження інвестиційної привабливості країни. Особливу увагу приділено довгостроковим негативним наслідкам, включаючи стрімке старіння населення та зменшення чисельності працездатних осіб. Визначено виділити основні демографічні проблеми України: 1. Скорочення чисельності населення. 2. Масова еміграція. 3. Низький рівень народжуваності. 4. Військова агресія. 5. Старіння населення. 6. Дефіцит молоді робочої сили. 7. Тиск на пенсійну систему. 8. Падіння інвестиційної привабливості. Підкреслено необхідність розробки та впровадження комплексної державної політики для стабілізації демографічної ситуації, що включає підтримку народжуваності, зменшення еміграції, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб та забезпечення соціальних гарантій. Дослідження базується на аналізі статистичних даних і попередніх наукових праць, пропонуючи рекомендації для подолання демографічних викликів в Україні.

The article is devoted to the analysis of the current demographic crisis in Ukraine, which has a profound impact on the economic development and social stability of the state. The main factors of population decline are considered, including low birth rates, high mortality rates, mass emigration, and internal displacement due to military operations. The impact of the war that began in 2022 on demographic and economic indicators, such as the shortage of young labor, an increase in the financial burden on the pension system, and a decrease in the country's investment attractiveness, is described in detail. Particular attention is paid to long-term negative consequences, including rapid population aging and a decrease in the number of working-age people. The main demographic problems of Ukraine have been identified: 1. Population decline. Since 1991, Ukraine has faced a continuous decrease in population due to a low birth rate, high mortality, and significant emigration. 2. Mass emigration. About 4–5 million Ukrainians are permanently working abroad, most of whom are young, highly qualified specialists. 3. Low birth rate. The average number of children per woman in Ukraine is around 2.1, which is insufficient for generational replacement. This leads to population decline and exacerbates the aging problem. 4. Military aggression. The full-scale war has caused significant losses among the civilian population and military personnel, as well as mass migration abroad. 5. Aging population. The share of elderly people is increasing, which puts additional pressure on the social security system, pension fund, and healthcare services. The decline in the number of women of reproductive age reduces the possibility of demographic recovery. 6. Shortage of young labor force. The outflow of the working-age population and war-related losses result in a significant shortage of young people in the economically active age group, affecting labor market development and productivity. 7. Pressure on the pension system. The number of retirees continues to grow, while the number of working individuals is decreasing, undermining the stability of the pension system and requiring additional resources from the state budget. 8. Decline in investment attractiveness. Population decline limits domestic demand, while the shortage of specialists and an aging population reduce Ukraine's attractiveness to foreign investors, complicating economic development. The need to develop and implement a comprehensive state policy to stabilize the demographic situation, including supporting the birth rate, reducing emigration, integrating internally displaced persons, and providing social guarantees, is emphasized. The study is based on the analysis of statistical data and previous scientific works, offering recommendations for overcoming demographic challenges in Ukraine.

Ключові слова: демографічна криза, повномасштабне вторгнення, народжуваність, смертність, еміграція, старіння населення, війна, міграція, демографічна політика, державна стратегія.

Key words: demographic crisis, full-scale invasion, birth rate, mortality, emigration, population aging, war, migration, demographic policy, state strategy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Протягом останніх кількох десятиліть Україна переживає глибоку демографічну кризу, яка суттєво впливає на всі сфери суспільного життя і значно стримує економічний розвиток. З 1991 року населення країни скоротилося майже на чверть, з 52 до близько 36 мільйонів осіб, і ця тенденція має стійкий негативний характер [1]. Основними проблемами є відтік населення за кордон, низька народжуваність, високий рівень смертності, втрати внаслідок воєнних дій та масове переміщення населення в межах країни.

Зокрема, з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році мільйони громадян залишили країну або вимушено перемістилися до інших регіонів, що ускладнило доступ до робочих місць, медичних та соціальних послуг. Тисячі людей зазнали прямих і непрямих втрат, а багато осіб залишаються в умовах небезпеки, що посилює загальну соціальну і демографічну нестабільність.

Крім того, стрімке старіння населення стає загрозою для пенсійної системи країни, яка залежить від постійного надходження внесків з боку працездатного

населення. Низький рівень народжуваності не забезпечує відтворення поколінь, що призводить до подальшого скорочення робочої сили. Високий рівень смертності серед чоловіків працездатного віку, зокрема від серцево-судинних захворювань та зовнішніх причин, також посилює цей негативний ефект.

Демографічна криза має безпосередній вплив на економічну стабільність та конкурентоспроможність країни. Зменшення чисельності працездатного населення обмежує зростання виробничих потужностей, знижує продуктивність праці, скорочує внутрішній попит та ускладнює залучення іноземних інвестицій. При цьому додаткове фінансове навантаження на соціальну сферу, зокрема витрати на охорону здоров'я та пенсійне забезпечення, лише посилюється.

За прогнозами демографів, у випадку відсутності державної стратегії на підтримку народжуваності, здоров'я населення та економічну інтеграцію трудових мігрантів, демографічна криза буде продовжуватися і може призвести до необоротних негативних наслідків. Це питання потребує негайного вирішення та комплексного підходу на рівні державної політи-

ки, що визначає актуальність та необхідність даного дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз сучасних досліджень і публікацій свідчить про те, що демографічна ситуація та її динаміка закономірно привертають увагу науковців, громадськості та політиків, викликаючи обґрунтоване занепокоєння. Значний внесок у дослідження різних аспектів демографічного розвитку зробили такі вчені, як Е. Лібанова, С. Пирожков, О. Гладун, І. Курило, Н. Левчук, В. Стешенко, О. Малиновська, П. Є. Шевчук, О. Петроє, А. Вишневський, А. Злотников, В. Борисов та інші.

Незважаючи на проведені дослідження, негативні тенденції демографічного розвитку в Україні вимагають постійного розширення досліджень взаємозв'язків демографічних процесів з іншими соціально-економічними факторами. Це обумовлює необхідність пошуку нових шляхів для проведення системної активної демографічної політики на різних рівнях (макроекономічному, сімейному, індивідуальному) з метою стримування темпів депопуляції населення та адаптації до нових демографічних умов.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є всебічний аналіз демографічної ситуації в Україні, виявлення її основних тенденцій та оцінка впливу на розвиток держави. Стаття також має на меті виявити ключові проблеми, пов'язані зі скороченням населення, еміграцією, низьким рівнем народжуваності, старінням населення та військовими втратами, а також розглянути можливі стратегії для стабілізації чисельності населення через впровадження ефективних заходів демографічної політики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Демографічна ситуація в Україні залишається складною протягом кількох десятиліть, що спричиняє серйозні економічні наслідки. Від часу здобуття незалежності в 1991 році країна зіштовхнулася з постійним скороченням населення, що обумовлено низьким рівнем народжуваності, високим рівнем смертності та значною еміграцією. Це має прямий вплив на економіку, зокрема на ринок праці, систему соціального забезпечення, пенсійну систему та інвестиційну привабливість.

Одним із ключових факторів демографічного скорочення є еміграція працездатного населення. За оцінками, близько 4—5 мільйонів українців постійно проживають і працюють за межами країни [3]. Основна частина мігрантів — це молодь та кваліфіковані спеціалісти, що суттєво знижує продуктивний потенціал економіки, посилюючи процес старіння населення. Виїзд працездатного населення негативно впливає на ринок праці, викликаючи дефіцит робочої сили, особливо у таких галузях, як медицина, ІТ та інженерія, де потрібно залучати висококваліфікованих фахівців.

Крім того, рівень народжуваності в Україні залишається одним із найнижчих у Європі. На одну жінку припадає приблизно 2,1 народжених дитини, що недостатньо для забезпечення природного відтворення поколінь [5].

Від початку повномасштабної війни в 2022 році значна частина населення була змушена переміститися як у межах країни, так і за її межі, рятуючись від активних бойових дій. За цей час понад 5 мільйонів осіб залишили країну, переважно жінки та діти [3]. Внутрішньо переміщені особи потребують соціальної підтримки, інтеграції та допомоги у пошуку житла й роботи. Ці процеси створюють додатковий тиск на соціальну інфраструктуру та ресурси регіонів, які приймають переселенців. Воєнні втрати серед цивільного населення та військових також сприяють демографічному скороченню, оскільки значна частина мобілізованих чоловіків є представниками молодшого та середнього поколінь, що посилює дефіцит молодшої робочої сили.

Економічні наслідки демографічних змін в Україні є значними. Зменшення кількості працездатного населення та еміграція молодих кваліфікованих фахівців створюють значний тиск на пенсійну систему. На сьогоднішній день на одного працюючого припадає два пенсіонери, що знижує стабільність пенсійного фонду і змушує державу збільшувати його фінансування. Це призводить до загострення фінансової ситуації, оскільки фінансове забезпечення пенсій є істотним навантаженням на державний бюджет.

Демографічні проблеми також впливають на інвестиційну привабливість країни. Зменшення чисельності населення обмежує внутрішній попит, що знижує привабливість ринку для іноземних інвесторів. Дефіцит кваліфікованої робочої сили в умовах індустриального розвитку та зростання попиту на робочі місця у високотехнологічних галузях ще більше ускладнює інвестиційний клімат, оскільки потенційним інвесторам потрібно забезпечувати кадрами свої проекти.

Згідно з прогнозами Ради ЄС, війна може суттєво скоротити населення України, залежно від її тривалості, зменшуючи його на 24—33%. Уже зараз, внаслідок російської агресії, чисельність людей, які живуть та працюють в Україні, знизилася на 6,7 мільйона [6]. При цьому змінюється також статеві-вікова структура населення — зменшується частка молоді до 20 років і продуктивного населення, що з часом може призвести до ослаблення основи демографічного відтворення.

Слід зазначити, що повномасштабна війна лише загострила демографічні виклики, які поступово накопичувалися протягом останніх 30 років, і вже до 24 лютого 2022 року стали серйозною проблемою для України.

Отже, можна виділити основні демографічні проблеми:

1. Скорочення чисельності населення. З 1991 року Україна зіштовхнулася з постійним зменшенням населення, спричиненим низьким рівнем народжуваності, високою смертністю та значною еміграцією. Це негативно впливає на ринок праці, пенсійну систему та соціальну інфраструктуру країни.

2. Масова еміграція. Близько 4—5 мільйонів українців постійно працюють за кордоном, більшість з яких — молоді, висококваліфіковані фахівці. Це знижує економічний потенціал країни, створюючи дефіцит робочої сили в ключових галузях, таких як медицина, ІТ та інженерія.

3. Низький рівень народжуваності. На одну жінку в Україні припадає близько 2,1 дитини, що недостатньо

для відтворення поколінь. Це веде до скорочення населення та поглиблює проблему старіння.

4. Військова агресія. Повномасштабна війна спричинила значні втрати серед цивільного населення та військових, а також масову міграцію за кордон. Внутрішньо переміщені особи створюють додаткове навантаження на соціальну інфраструктуру, а мобілізація молодих чоловіків посилює дефіцит економічно активного населення, що ускладнює відновлення країни.

5. Старіння населення. Частка літніх людей зростає, що підвищує навантаження на систему соціального забезпечення, пенсійний фонд та медичні послуги. Зменшення кількості жінок репродуктивного віку знижує можливість демографічного відновлення.

6. Дефіцит молодого робочого сили. Виїзд працездатного населення та втрати на війні ведуть до значного дефіциту молоді в економічно активному віці, що впливає на розвиток ринку праці та продуктивність.

7. Тиск на пенсійну систему. Кількість пенсіонерів продовжує зростати, тоді як кількість працюючих зменшується, що підриває стабільність пенсійної системи та вимагає додаткових ресурсів з державного бюджету.

8. Падіння інвестиційної привабливості. Скорочення населення обмежує внутрішній попит, а дефіцит фахівців та старіння населення знижують привабливість України для іноземних інвесторів, що ускладнює економічний розвиток.

Війна посилила негативні тенденції в демографії України, додавши нові складні фактори. Бойові дії призвели до значних втрат як серед військових, так і серед цивільного населення, включно з дітьми.

Станом на 2024 рік демографічна ситуація в Україні суттєво погіршилася через тривалу війну, високу смертність та масову міграцію. Смертність в Україні наразі приблизно втричі перевищує народжуваність, і прогнозується, що населення скорочуватиметься на 20% до 2030 року. Кількість загиблих українських військовослужбовців сягає понад 31 000 осіб, про що говорять офіційні джерела, але в дійсності ця цифра може бути в рази більшою [7]. Цивільні втрати також значні, також багато українців виїхали за кордон, що створює ризик зниження повернення мігрантів.

Економічні труднощі, викликані руйнуванням інфраструктури та обмеженнями на ринку праці, також збільшили рівень безробіття. Очікується, що значна частина внутрішньо переміщених осіб залишиться в регіонах з відносно стабільною ситуацією, що вплине на демографічний баланс у різних частинах країни.

Демографічна криза, яка триває в Україні вже понад три десятиліття, охоплює цілий спектр складних проблем, що впливають на всі аспекти суспільного життя. Розглянемо детальніше ключові аспекти, які визначають сучасну демографічну ситуацію та проаналізуємо основні показники.

Чисельність населення є важливим показником, що визначає потенціал держави в економічній та соціальній сфері. Упродовж останніх років Україна зіткнулася зі значним скороченням населення через комплекс взаємопов'язаних факторів. Нижче наведено дані про динаміку чисельності населення за 2010—2024 рр. за даними Державної служби статистики України (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка чисельності населення України та основні фактори її змін за 2010—2024 рр.

Рік	Чисельність населення (млн осіб)	Основні фактори змін
2010	45,9	Природний спад, міграція
2014	45,4	Анексія Криму, початок війни на Донбасі
2018	42,3	Масова еміграція молоді та працездатного населення
2020	41,9	Епідемія COVID-19, зростання смертності
2022	41,1	Початок повномасштабної війни, виїзд мільйонів за кордон
2024	36,7	Постійне скорочення через смертність, низьку народжуваність та воєнні втрати

Джерело: [8—9].

Чисельність населення України значно скоротилася з 2010 до 2024 року через поєднання демографічних, соціальних та воєнних факторів, що створює серйозні виклики для подальшого розвитку країни. На рисунку можемо детальніше спостерігати тенденцію спаду кількості населення України за 2010—2024 рр. (рис. 1).

Стабільність чисельності населення залежить від співвідношення між народжуваністю і смертністю. Протягом останніх десятиліть в Україні спостерігається стійке домінування смертності над народжуваністю, що створює серйозні демографічні та соціальні проблеми (табл. 2).

Співвідношення народжуваності до смертності (Н/С) в Україні за 2020-2024 роки демонструє стійку негативну тенденцію. У 2020 році на 100 смертей припадало лише 49 народжень, тоді як у 2022 році цей показник знизився до 37, і у 2024 році також пішов на спад до 35. Така динаміка вказує на поглиблення демографічної кризи, що потребує негайних заходів для стабілізації ситуації, включаючи підтримку сімей, покращення медичних послуг та зменшення втрат через військові дії.

Причини зниження народжуваності включають економічну нестабільність, відсутність соціальних гарантій для молодих родин, а також міграцію жінок репродуктивного віку. Висока смертність обумовлена хронічними захворюваннями, воєнними діями, травмами, нещасними випадками та епідеміологічними факторами.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ (МЛН ОСІБ) ЗА 2010-2024 РР.

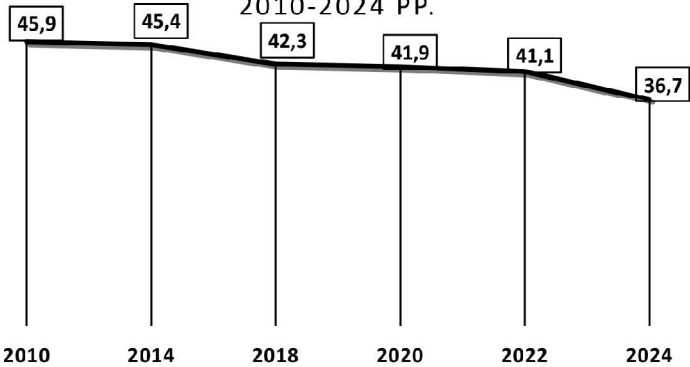

Рис. 1. Динаміка чисельності населення України за 2010—2024 рр.

Джерело: [8—9].

Таблиця 2. Динаміка показників народжуваності та смертності в Україні за 2020–2024 рр.

Показник	2020 рік	2022 рік	2024 рік
Народжуваність (тис. осіб)	139	106	88
Смертність (тис. осіб)	287	291	251
Співвідношення (Н/С)	0,49	0,37	0,35

Джерело: [10].

Воєнні конфлікти мають катастрофічний вплив на демографічну ситуацію будь-якої країни. Війна в Україні стала визначальним фактором, який змінив демографічну структуру, зумовив міграцію мільйонів людей та спричинив значні втрати як серед військових, так і серед цивільного населення:

1. Міжнародна міграція:

За даними ООН, понад 8 млн осіб виїхали за кордон, зокрема до країн Європейського Союзу.

Основна частина мігрантів — це жінки, діти та молодь, що посилює проблему старіння населення в Україні.

2. Внутрішньо переміщені особи (ВПО):

У межах країни було переміщено понад 6 млн осіб, які потребують житла, роботи, інтеграції у нових громадах.

3. Втрати серед військових і цивільних:

За офіційними даними, кількість загиблих військовослужбовців перевищує 31 тис. осіб, хоча реальні цифри набагато вищі.

Втрати серед цивільного населення обчислюються десятками тисяч, особливо у зонах активних бойових дій.

За оцінками експертів, якщо тенденції збережуться, населення України може скоротитися до 30 млн осіб до 2030 року [12]. Це означатиме подальше старіння населення, збільшення навантаження на пенсійну систему та дефіцит кваліфікованої робочої сили.

В умовах війни та економічної нестабільності демографічні проблеми стають ще гострішими. Збереження та розвиток людського капіталу мають стати пріоритетом для України, адже без активних заходів у соціальній, економічній та медичній сферах країна ризикує зіткнутися з ще більшими викликами у майбутньому.

Сучасні демографічні тренди вказують на необхідність термінових змін у політиці для стабілізації ситуації. Прогнози свідчать, що без втручання негативні процеси посилюватимуться. Сценарій покращення можливий за умови вирішення ключових проблем та впровадження ефективних реформ.

Для подолання демографічної кризи в Україні необхідно впроваджувати комплекс заходів, спрямованих на стабілізацію чисельності населення. Основні напрями дій, які можна спробувати ввести наведені у табл. 3.

Реалізація цих заходів потребує узгодженої співпраці уряду, бізнесу та громадськості, а також стабільного фінансування і системного підходу, але їх впровадження може забезпечити позитивні зміни у демографічній ситуації. Впровадження таких заходів сприятиме підвищенню рівня життя населення, зміцненню соціальної стабільності та створенню передумов для сталого економічного зростання країни. Ефективна реалізація потребує моніторингу результатів, гнучкого підходу до коригування програм та активного залучення суспільства до їх підтримки.

ВИСНОВКИ

Демографічна ситуація в Україні перебуває в стані кризи, яка посилювалася протягом десятиліть і загострилася через війну. Постійне скорочення населення зумовлене низьким рівнем народжуваності, високою

Таблиця 3. Стратегічні напрями та заходи демографічної політики в Україні

Напрямок	Заходи	Характеристика
1. Підтримка народжуваності та сімей	Фінансові стимули	Збільшення розмірів соціальних виплат при народженні дитини, допомоги багатодітним сім'ям, забезпечення доступного житла для молодих родин
	Соціальна інфраструктура	Розвиток дитячих садків, шкіл, центрів розвитку дитини, доступних медичних послуг для вагітних жінок і дітей
2. Зниження смертності	Реформа охорони здоров'я	Покращення якості медичних послуг, доступності ліків, інвестування в профілактичну медицину.
	Програми здорового способу життя	Популяризація спорту, боротьба з шкідливими звичками (куріння, алкоголізм).
	Інфраструктура безпеки	Забезпечення безпечних місць для цивільного населення, посилення системи оповіщення про небезпеку, відновлення та зміцнення критичної інфраструктури в умовах військових дій.
3. Зменшення еміграції та стимулювання повернення мігрантів	Економічні стимули	Створення робочих місць, підвищення рівня заробітної плати, зменшення податкового навантаження для підприємств, що створюють робочі місця.
	Соціальна підтримка мігрантів	Програми адаптації для тих, хто повертається, допомога у відкритті бізнесу в Україні.
	Патріотичні ініціативи	Підтримка зв'язків з українською діаспорою через культурні та освітні програми.
4. Робота з наслідками війни	Реінтеграція внутрішньо переміщених осіб	Забезпечення житлом, працевлаштуванням, доступом до освіти і медицини.
	Реабілітація ветеранів та їхніх сімей	Психологічна підтримка, програми реабілітації, працевлаштування.
	Відновлення інфраструктури	Швидке відновлення зруйнованих регіонів, створення умов для повернення людей.
5. Освіта та людський капітал	Інвестиції в освіту	Доступність професійної підготовки, перекваліфікації та розвитку навичок.
	Підтримка молоді	Гранти для навчання, підтримка молодіжного підприємництва.
	Технологічний розвиток	Створення умов для висококваліфікованих фахівців, аби зупинити «відтік мізків».
6. Інформаційні кампанії	Просування сімейних цінностей	Кампанії на підтримку створення сімей, здорового способу життя.
	Інформування про можливості в Україні	Розвінчання міфів про життя за кордоном, показ переваг роботи і життя вдома.

смертністю, масовою еміграцією та впливом воєнних дій. Ці фактори спричиняють серйозні соціально-економічні наслідки, зокрема дефіцит робочої сили, тиск на пенсійну систему, падіння інвестиційної привабливості та зростання навантаження на соціальну інфраструктуру. Війна значно погіршила ситуацію, викликавши масштабну міграцію та втрати серед населення, що змінює демографічну структуру країни.

Прогнози свідчать, що без ефективних заходів населення продовжуватиме скорочуватися, посилюючи економічні та соціальні виклики. Вирішення демографічних проблем вимагає комплексного підходу, спрямованого на підтримку народжуваності, зниження смертності, стимулювання повернення мігрантів і залучення ресурсів для відновлення людського капіталу.

Література

1. Ukraine's population has fallen by 10 million since Russia's invasion, UN says. The news and media division. Reuters. Thomas Escritt. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-population-has-fallen-by-10-million-since-russias-invasion-un-says-2024-10-22/>
2. Демографічна ситуація як чинник національної безпеки. Центр безпекових досліджень "СЕНСС". URL: <https://censs.org/demographic-situation-as-a-factor-of-national-security/>
3. Number of Ukrainians and their migration. Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3732716-number-of-ukrainians-and-their-migration-abroad-due-to-war.html>
4. Соціально-демографічна ситуація в Україні: шляхи подолання наслідків війни. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/sotsialno-demohrafichna-sytuatsiya-v-ukrayini-shlyakhy-podolannya>
5. Населення скоротилось на 10 млн менш, ніж за 3 роки — звіт ООН. ТСН. Ірина Ігнатова. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/v-on-porahuvali-naskilki-skorotilosya-naselennya-ukrayini-z-pochatku-povnomashtabnoyi-viyni-cifra-vrazhaye-2685111.html>
6. Гірше за Голодомор: через вторгнення РФ Україна може втратити до 33% відсотків населення — дослідження NoBrainerData. URL: <https://prm.ua/hirshe-za-holodomor-cherez-vtorhnennia-rf-ukraina-vtratyt-do-33-vidsotkiv-naselennia-doslidzhennia-nobrainerdta/>
7. The Demographic Challenges to Ukraine's Economic Reconstruction. Policy Notes and Reports 71. URL: <https://wiiw.ac.at/the-demographic-challenges-to-ukraine-s-economic-reconstruction-dlp-6620.pdf>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. The 2024 Revision of World Population Prospects. United Nations report. URL: <https://population.un.org/wpp/>
10. Смертність в Україні утричі перевищує народжуваність у 2024 році. Оpendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/birth-death-2024-6>
11. Біленко О. В., Горбань С. Ф. Демографічна ситуація в Україні: сучасний стан та основні проблеми. № 1, 2022. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9887>
12. Населення України: скільки залишиться людей у країні до 2030 року — оцінки KSE (Київської школи

економіки). Дзеркало тижня. Україна. URL: <https://zn.ua/>

References:

1. Escritt, T. (2024), "Ukraine's population has fallen by 10 million since Russia's invasion, UN says", The news and media division. Reuters, available at: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-population-has-fallen-by-10-million-since-russias-invasion-un-says-2024-10-22/> (Accessed 15 Feb 2025).
 2. Center for Security Studies "SENSS" (2024), "Demographic situation as a factor of national security", available at: <https://censs.org/demographic-situation-as-a-factor-of-national-security/> (Accessed 15 Feb 2025).
 3. Ukrinform (2023), "Number of Ukrainians and their migration", available at: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3732716-number-of-ukrainians-and-their-migration-abroad-due-to-war.html> (Accessed 15 Feb 2025).
 4. National Institute for Strategic Studies (2024), "Socio-demographic situation in Ukraine: ways to overcome the consequences of the war", available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/sotsialno-demohrafichna-sytuatsiya-v-ukrayini-shlyakhy-podolannya> (Accessed 15 Feb 2025).
 5. Ignatova, I. (2024), "Population decreased by 10 million less than in 3 years — UN report", TSN, available at: <https://tsn.ua/ukrayina/v-on-porahuvali-naskilki-skorotilosya-naselennya-ukrayini-z-pochatku-povnomashtabnoyi-viyni-cifra-vrazhaye-2685111.html> (Accessed 15 Feb 2025).
 6. NoBrainerData study (2022), "Worse than the Holodomor: due to the Russian invasion, Ukraine may lose up to 33% of its population", available at: <https://prm.ua/hirshe-za-holodomor-cherez-vtorhnennia-rf-ukraina-vtratyt-do-33-vidsotkiv-naselennia-doslidzhennia-nobrainerdta/> (Accessed 15 Feb 2025).
 7. Policy Notes and Reports 71 (2023), "The Demographic Challenges to Ukraine's Economic Reconstruction", available at: <https://wiiw.ac.at/the-demographic-challenges-to-ukraine-s-economic-reconstruction-dlp-6620.pdf> (Accessed 15 Feb 2025).
 8. Official website of the State Statistics Service of Ukraine (2025), available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 Feb).
 9. United Nations report (2024), "The 2024 Revision of World Population Prospects", available at: <https://population.un.org/wpp/> (Accessed 15 Feb 2025).
 10. Opendatabot (2024), "Mortality in Ukraine is three times higher than birth rate in 2024", available at: <https://opendatabot.ua/analytics/birth-death-2024-6> (Accessed 15 Feb 2025).
 11. Bilenko, O. and S.Gorban' (2022), "Demographic situation in Ukraine: current situation and main problems", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9887> (Accessed 16 Feb 2025).
 12. Dzerkalo tyzhnia. Ukraine (2024), "Population of Ukraine: how many people will remain in the country by 2030 — estimates of KSE (Kyiv School of Economics)", available at: <https://zn.ua/> (Accessed 15 Feb 2025).
- Стаття надійшла до редакції 25.02.2025 р.*